

verdeeld zijn; de eene, met dr. NOORDENBOS aan het hoofd, hecht, zoo niet alle, dan toch zeer groote waarde aan een beenpen bekleed met periost, de andere, vertegenwoordigd door prof. KOCH, meent het beenvlies te kunnen missen en heeft met ivoren pennen eveneens gunstige uitkomsten.

Op bldz. 293 staat, dat NOORDENBOS bij subcapitale dijhsbreuken de pen, die bestaat uit een met beenvlies omhuld stuk kuitbeen, in de as van den dijbeenhals tot diep in den kop *indrijft*¹⁾; bij mij rijst dan de vraag, of bij dit indrijven, dat toch met zekere kracht moet geschieden, de periostkoker om de pen niet zal opstroopen, althans het meest centrale deel der pen van periost ontbloot zal zijn. In werkelijkheid is dan een van periost ontbloote beenpen in den kop gedreven. Met deze opvatting zou ook de opmerking van OIDTMANN rijmen (bldz. 302), dat hem bij het bezichtigen der verschillende X-photo's is opgevallen, dat de beenplug het sterkst aan den top geresorbeerd wordt, al werd dit door NOORDENBOS niet toegegeven. Mocht mijn veronderstelling van het opstroopen van het beenvlies juist zijn, dan zouden wij de met periost bedekte pen, waarvoor een vóóroperatie noodig is, kunnen missen. Echter niet in die gevallen, waarin door het teloorgaan van groote stukken beenvlies een pseudarthrose is ontstaan. Daar moet wel degelijk door het inlasschen van een met periost omkleede „inlegpen” gezorgd worden, dat nieuw beenvormend materiaal aangebracht wordt. Het wil mij voorkomen, dat door een kleine toevoeging de beennieuwvorming dan nog verhoogd kan worden, nl. door het periost van het inlegstuk, wanneer het op zijn plaats bevestigd is, overlangs in te snijden. Alleen gewond beenvlies toch vormt callus, hetgeen nog eens zeer duidelijk geïllustreerd wordt door de mededeeling van prof. KOCH (bldz. 303), die na transplantatie van een stuk fibula met periost in een defect, ontstaan na resectie van een sarcoom van het dijbeen, alleen om het boven- en ondereinde van het transplantaat langzame beennieuwvorming zag optreden. Kliëft men den periostkoker overlangs, dan zal de beennieuwvorming veel krachtiger geschieden, waardoor de grootere ingreep van het omklappen van een gesteelden beenperiostlap van een naburig bot wellicht achterwege zou kunnen blijven.

Dr. NOORDENBOS schrijft (bldz. 292), dat corpora aliena, zooals platen en schroeven en zelfs metaaldraad, angstvallig door hem vermeden werden. Al heb ik de schroeven ook weldra verlaten, metalen platen en metaaldraad hebben mij vaak uitstekende diensten bewezen bij de behandeling van slecht te reponeeren of slecht vergroeide beenbreuken, zoodat ik die angst niet geheel met hem kan deelen.

Alkmaar, 26 Januari 1919.

J. M. VAN DAM.

OVER EEN APHORISME VAN BARENT HOVIUS.

Een onjuiste vertaling laat BARENT HOVIUS aan niet-Latinisten de volgende onbegrijpelijke leerstelling verkondigen: „Geen wonden worden genezen door de kracht van het hart” (*Ned. Tijdschr. v. Geneesk.*, 1919, I, bldz. 409). Collega ELIAS vergist zich, als hij in „Sanantur nulla vulnera cordis ope” nulla beschouwt als nominativus pluralis: ik houd het voor een ablativus singularis. Voor mijn opvatting heb ik deze gronden:

1°. De verstaanbare zin, die dan ontstaat, n.l.: „Wonden van het hart worden door geen hulp genezen, m. a. w. zijn ongeneeslijk”.

2°. De samenhang, waarin deze uitspraak oorspronkelijk voorkomt. BARENT HOVIUS toch haalt hier aan, met een onbeduidende wijziging, OVIDIUS, die de beperkte macht der geneeskunde teekent en met voorbeelden toelicht in de volgende disticha (*de Ponto*, I, 3. 17).

„Non est in medico semper relevetur ut aeger,

„Interdum docta plus valet arte malum.

„Cernis ut e molli sanguis pulmone remissus

„Ad Stygias certo limite ducat aquas.

„Adferat ipse licet sacras Epidaurius herbas

„Sanabit nulla vulnera cordis ope”.

1) Cursiveering van mij.

Dat *nulla* hier bij *ope* hoort en niet bij *vulnera*, bewijst het metrum.
Voor niet-Latinisten waag ik deze vertaling:

„Niet steeds in dokters macht is: zieken te genezen,
„De kwaal is machtiger vaak dan geleerde kunst.
„Ziet slechts: het bloed, uit teere long vergoten
„Leidt naar het rijk, wiens grens geen t'rugkeer duldt.
„Laat Aesculaap zelf heilzaam kruid bereiden,
„Voor hartewond is ook *zijn* hulp vergeefsch”.

Boxmeer, 2 Febr. 1919.

W. J. F. NUYENS.

WAARVOOR NOG LANGER GEMOBILISEERD?

Collega vos trekt in zijn ingezonden stukje in het vorige nummer uit het feit, dat in een stuk van een plaatselijken commandant de zinsnede voorkomt, dat voor den militairen geneeskundigen dienst de vredestoestand is ingetreden, de m. i. zeer foutieve slotsom, dat het korps actieve officieren van gezondheid in staat moet zijn den dienst waar te nemen.

Met het intreden van den vredestoestand houdt weliswaar de oorlogsindeeling der officieren van gezondheid bij de onderdeelen van het veldleger, in liniën en stellingen op en is daardoor een zeer groot aantal reserve-officieren van gezondheid met onbepaald klein verlof kunnen worden gezonden, maar daaruit volgt allerminst, dat de te verrichten werkzaamheden weder tot de normale zijn teruggekeerd en dat deze uitsluitend door de actieve officieren van gezondheid kunnen worden verricht.

De werkzaamheden zijn begrijp-lijkerwijze op het oogenblik nog uitgebreider dan en verschillend van hetgeen in normale tijden van den militairen geneeskundigen dienst wordt geëischt. Het is natuurlijk onmogelijk, daarvoor het korps actieve officieren van gezondheid op korten termijn uit te breiden.

Ik heb de op goede gronden berustende overtuiging, dat door den inspecteur van den geneeskundigen dienst der landmacht de reserve-officieren van gezondheid niet in grooter aantal en niet langer in dienst worden gehouden, dan strikt noodzakelijk is.

Delft,

3 Februari 1919.

Dr. E. J. DENEKAMP,

Chef Milit. Geneesk. Dienst te Delft.

ARTSEN VOOR SERVIË.

De gunstige ervaring, welke de Servische regeering gedurende de laatste oorlogen heeft opgedaan met Nederlandsche artsen, heeft haar er toe gebracht thans, nu zij een groot tekort aan geneesheeren heeft, een beroep te doen op de Nederlandsche geneesheeren. Zij heeft mij gemachtigd om aan de collega's in den lande mede te deelen, dat zij prijs er op zou stellen, wanneer 12 à 15 flinke Nederlandsche artsen in Servischen burgerlijken dienst zouden willen treden. Het ligt in de bedoeling een tijdelijke verbintenis aan te gaan voor één jaar, waarna definitieve aanstelling in 's landsdienst volgt, wanneer beide partijen dit wenschen.

Het is buiten kijf, dat hier aan energieke, ruim denkende landgenooten een prachtgelegenheid geboden wordt om de wijde wereld in te gaan en zich wellicht een toekomst te scheppen, zooals hier vrijwel onbereikbaar is. Met het oog op het zeer gunstige klimaat van Servië in vergelijking met dat van onze koloniën, zou ik een gaan naar Servië verkiezen boven een gaan naar Indië; het blijft altijd waar, dat het klimaat der tropen ons vroeg of laat te pakken krijgt en ons tot terugkeer naar het geboorteland dwingt; en een voordeel is ook nog, dat een zooveel korter tijdsverloop voldoende is voor een verlof naar het vaderland.

Het land is mooi; de bevolking goed en sympathiek; de taal niet moeilijk; de regeering prettig.

Ik hoop, dat geneeskundig Nederland van zijn beste zonen zal willen geven aan Servië, zoodat onze goede naam daar voor goed gehandhaafd blijft. Er is daar mooi werk te verrichten in een sympathiek land.